

EHEAROME2020

Komunikat Rzymski

ZAŁĄCZNIK II

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Edited within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:

<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Zasady i wytyczne mające na celu wzmocnienie społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego w EOSW

Przygotowane przez 1. Grupę Doradczą Bolońskiej Grupy Wdrożeniowej (ang. BFUG) ds. Wymiaru Społecznego

Wstęp

W Komunikacie Paryskim z 2018 r. uznano za konieczne ukierunkowanie państw członkowskich w zakresie definiowania i wdrażania polityki mającej na celu wzmocnienie społecznego wymiaru w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego (EOSW). W niniejszym dokumencie przedstawiono podstawowe zasady i wytyczne, które naszym zdaniem mają fundamentalne znaczenie dla dalszego wzmocnienia społecznego wymiaru w szkolnictwie wyższym. Punktem wyjścia dla niniejszego dokumentu jest definicja wymiaru społecznego zawarta w Komunikacie Londyńskim z 2007 r., zgodnie z którą skład społeczności studentów podejmujących studia wyższe, uczestniczących w nich i kończących je z sukcesem powinien odpowiadać na wszystkich stopniach studiów heterogenicznemu profilowi społecznemu społeczeństw w krajach EOSW. Grupa Doradcza ds. Wymiaru Społecznego również wykracza poza wspomnianą wcześniej definicję i rozszerza ją, podkreślając, że wymiar społeczny obejmuje tworzenie w szkolnictwie wyższym środowiska sprzyjającego włączeniu społecznemu, promującego równość, różnorodność i reagującego na potrzeby społeczności lokalnych.

Zasady i wytyczne zawarte w niniejszym dokumencie stanowią uzupełnienie strategii EOSW 2020 „Zwiększenie poziomu uczestnictwa na rzecz równości i wzrostu gospodarczego”, którą ministrowie przyjęli w Erywaniu w 2015 r. jako środek dalszego wzmocnienia społecznego wymiaru przy jednoczesnym przyczynianiu się do podnoszenia jakości w szkolnictwie wyższym. Wymiar społeczny powinien łączyć zasady dostępności, równości, różnorodności i włączenia ze wszystkimi przepisami, politykami i praktykami dotyczącymi szkolnictwa wyższego w taki sposób, aby dostęp do studiów wyższych, udział w nich, a także postępy w studiach i ich ukończenie zależały przede wszystkim od zdolności studentów, a nie od ich cech osobistych lub okoliczności, na które nie mają bezpośredniego wpływu. Mając na uwadze ten cel, władze publiczne powinny wspierać wdrażanie niniejszych Zasad i wytycznych, oferując ramy prawne, finansowe, administracyjne i informacyjne, które mogą zapoczątkować procesy wdrażania na poziomie lokalnym. Ramy te będą wspierać strategię sprzyjającą włączeniu społecznemu, które zapewniają zarówno konkretne wsparcie studentom wymagającym szczególnej ochrony, studentom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji i studentom niedostatecznie reprezentowanym², jak i zwracają uwagę na szersze działania i strategię, z których studenci i pracownicy uczelni mogą czerpać obopólne korzyści.

Zwiększony udział w szkolnictwie wyższym grup wymagających szczególnej ochrony, grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji i grup niedostatecznie reprezentowanych przynosi szersze korzyści w postaci zmniejszenia świadczeń socjalnych, poprawy stanu zdrowia i większego zaangażowania społecznego. W ujęciu ogólnym, te rozległe korzyści przyczyniają się do rozwoju spójnych, demokratycznych społeczeństw, w których dominuje równość społeczna, dobro publiczne, odpowiedzialność publiczna i mobilność społeczna. Kwalifikacje absolwentów zdobyte przez szerszą grupę obywateli oznaczają lepsze perspektywy zatrudnienia, wyższe zarobki i przekazywanie następnym pokoleniom i ich lokalnym społecznościom uznania dla korzyści płynących ze szkolnictwa wyższego. Oprócz realizacji zobowiązań podjętych przez EOSW, przyjęcie holistycznego i proaktywnego podejścia w celu wzmocnienia społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego służy także przyspieszeniu postępu w osiąganiu Celów Zrównoważonego Rozwoju ONZ.

¹ Dostępna pod adresem http://www.ehea.info/media/ehea.info/file/2015_Yerevan/71/5/Widening_Participation_for_Equity_and_Growth_A_Strategy_for_the_Development_of_the_SD_and_LLL_in_the_EHEA_to_2020_613715.pdf

² Glosariusz terminów i definicji związanych z definicjami dotyczącymi studentów wymagających szczególnej ochrony, studentów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji i studentów niedostatecznie reprezentowanych znajduje się na końcu niniejszego dokumentu.

Niniejsze Zasady i wytyczne wyznaczają kierunek działań władz publicznych i uczelni na najbliższą dekadę funkcjonowania EOSW w zakresie włączenia tych zasad do podstawowych misji szkolnictwa wyższego obejmujących uczenie się i nauczanie, prowadzenie badań naukowych, wprowadzanie innowacji, wymiana i upowszechnianie wiedzy, kierowanie uczelniami i zarządzanie nimi, a także uprawianie polityki na rzecz wzmocnienia pozycji obecnych i przyszłych studentów oraz pracowników szkolnictwa wyższego. Wzmocnienie społecznego wymiaru poprzez skupienie się na koncepcji „niepozostawiania nikogo w tyle” zamiast wykraczania poza podstawowe ramy klauzul o zwiększeniu dostępu jest istotnym krokiem naprzód w dążeniu do zapewnienia lepszej stabilności naszych społeczeństw i demokracji.

Wspieranie zróżnicowanych środowisk edukacyjnych jest koniecznością i powinno być postrzegane jako inwestycja w społeczeństwo, a władze publiczne muszą wziąć na siebie odpowiedzialność za zapewnienie, by proponowane zasady i wytyczne były konsultowane, dostosowywane do realiów krajowych i wdrażane, tak aby zapewnić lepszą przyszłość naszym systemom szkolnictwa wyższego.

Zasady przedstawione w poniższym tekście należy rozumieć jako oświadczenia na wysokim szczeblu, które służą jako podstawa do konceptualizacji różnych działań na rzecz wzmocnienia społecznego wymiaru. Wytyczne to zalecenia, które mają pomagać decydom w realizacji zasad w praktyce. Dlatego nie należy traktować całości niniejszego dokumentu jako listy kontrolnej, lecz raczej jako podstawę do ciągłego doskonalenia polityki i jej skutecznego realizowania na poziomie krajowym i uczelnianym.

Zasady

- 1. Wymiar społeczny powinien zajmować centralne miejsce w strategiach szkolnictwa wyższego na poziomie systemowym i uczelnianym, a także na poziomie EOSW i UE.** Wzmacnianie społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego oraz promowanie równości i integracji w celu odzwierciedlenia różnorodności społeczeństwa jest obowiązkiem całego systemu szkolnictwa wyższego i powinno być traktowane jako stałe zobowiązanie.

Wytyczne:

Strategiczne zaangażowanie na rzecz wzmocnienia społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego powinno być powiązane z konkretnymi celami, które można włączyć do istniejącej polityki w zakresie szkolnictwa wyższego lub opracować równolegle. Cele te powinny zmierzać do zapewnienia szerszego dostępu do szkolnictwa wyższego oraz wsparcia na rzecz studiowania i pomyślnego ukończenia studiów przez obecnych i przyszłych studentów.

W ramach procesu tworzenia strategii należy prowadzić szeroko zakrojony dialog między władzami publicznymi, uczelniami, przedstawicielami studentów i nauczycielami akademickimi oraz innymi kluczowymi interesariuszami, w tym partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi oraz grupami wymagającymi szczególnej ochrony, znajdującymi się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanymi. Ten szeroko zakrojony dialog ma zapewnić tworzenie włączających społecznie strategii szkolnictwa wyższego, sprzyjających równości i różnorodności oraz odpowiadających potrzebom szerszej społeczności.

- 2. Regulacje prawne lub dokumenty określające politykę powinny umożliwiać uczelniom opracowywanie własnych strategii służących wypełnianiu ich publicznej odpowiedzialności za zapewnienie szerszego dostępu do szkolnictwa wyższego oraz zwiększenie liczby studentów i absolwentów.**

Wytyczne:

Regulacje prawne i zasady administracyjne powinny umożliwiać wystarczającą elastyczność w projektowaniu, organizacji i realizacji programów studiów, tak aby odzwierciedlały one różnorodność potrzeb studentów. Uczelnie powinny mieć możliwość organizowania studiów stacjonarnych i niestacjonarnych, elastycznych trybów studiowania, uczenia się w systemie mieszanym (hybrydowym) i zdalnie, a także uznawania efektów wcześniejszego uczenia się, tak aby dostosować się do potrzeb zróżnicowanej populacji studentów.

Władze publiczne powinny popularyzować uznawanie wcześniejszej edukacji pozaformalnej i nieformalnej w szkolnictwie wyższym, ponieważ ma to pozytywny wpływ na zapewnienie szerszego

dostępu do studiów, zwiększenie możliwości ich podjęcia i ukończenia, a także na społeczną równość i włączenie, mobilność i szanse na zatrudnienie. Uznawanie wcześniejszego uczenia się umożliwia elastyczne tryby kształcenia ustawicznego w całym sektorze edukacji, w tym w szkolnictwie wyższym. Wdrożenie takiego uznawania będzie wymagało skutecznej współpracy między systemem szkolnictwa wyższego, pracodawcami i szerszą społecznością. Aby to zapewnić, krajowe ramy kwalifikacji powinny umożliwiać przejrzyste uznawanie efektów uczenia się i niezawodne procedury zapewniania jakości.

3. Należy poprawić aspekt włączania społecznego całego systemu edukacji poprzez opracowanie spójnej polityki w tym zakresie, począwszy od wczesnej edukacji, poprzez naukę szkolną, aż po szkolnictwo wyższe i kształcenie ustawiczne.

Wytyczne:

Ważne jest tworzenie synergii ze wszystkimi poziomami edukacji i pokrewnymi obszarami polityki (takimi jak finanse, zatrudnienie, zdrowie i opieka społeczna, warunki mieszkaniowe, migracje itp.), aby opracować działania tworzące środowisko sprzyjające włączeniu społecznemu w całym sektorze edukacji, promujące równość społeczną, różnorodność i włączenie oraz odpowiadające potrzebom szerszej społeczności.

Polityka w wymiarze społecznym powinna wspierać nie tylko obecnych, ale także potencjalnych studentów w ich przygotowaniach do studiów wyższych i w przejściu na nie. Udział w szkolnictwie wyższym musi być opcją kształcenia ustawicznego, także dla dorosłych, którzy decydują się na powrót do szkolnictwa wyższego lub rozpoczęcie w nim nauki na późniejszych etapach życia. Podejście cechujące się włączaniem społecznym wymaga zaangażowania szerszych społeczności, uczelni i innych grup interesariuszy w celu współtworzenia ścieżek dostępu do szkolnictwa wyższego.

Równość, różnorodność i włączenie społeczne powinny odgrywać kluczową rolę w kształceniu nauczycieli nieakademickich.

4. Wiarygodne dane są warunkiem koniecznym do opartego na faktach wzmocnienia społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego. Systemy szkolnictwa wyższego powinny określić przeznaczenie i cele związane z gromadzeniem określonych rodzajów danych, uwzględniając specyfikę krajowych ram prawnych. Należy stworzyć stosowne możliwości gromadzenia, przetwarzania i wykorzystywania takich danych w celu kształtowania i wspierania społecznego wymiaru szkolnictwa wyższego.

Wytyczne:

Aby opracować skuteczną politykę, konieczne jest nieustanne gromadzenie danych krajowych. W granicach krajowych ram prawnych takie gromadzenie danych powinno dostarczać informacji o składzie społeczności studenckiej, dostępie, udziale, przerywaniu i ukończeniu studiów wyższych, w tym o przechodzeniu na rynek pracy po ukończeniu studiów, a także umożliwiać identyfikację grup wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych.

Aby takie gromadzenie danych było porównywalne na szczeblu międzynarodowym, należy na poziomie EOSW, poprzez projekt Eurostudent lub podobne badania, opracować kategorie gromadzenia danych administracyjnych, które są istotne dla wymiaru społecznego. W celu zracjonalizowania tego procesu i uniknięcia obciążeń administracyjnych dla administracji publicznej i uczelni, przy jego opracowywaniu należy uwzględnić istniejące praktyki krajowe i odpowiednie procesy gromadzenia danych.

Takie działania w zakresie gromadzenia danych krajowych mogłyby – w stosownych i koniecznych przypadkach – być wspierane przez uczelnie podejmujące dodatkowe badania, prace badawcze i analizy w celu lepszego zrozumienia środowisk wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych w edukacji a także przechodzenia studentów pomiędzy elementami systemu edukacji.

- 5. Władze publiczne powinny prowadzić politykę umożliwiającą uczelniom zapewnienie skutecznego doradztwa i poradnictwa dla potencjalnych i przyjętych studentów w celu zapewnienia im szerszego dostępu do studiów wyższych, oraz wsparcia na rzecz studiowania i pomyślnego ukończenia studiów.** Działania te powinny być spójne w całym systemie edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem przechodzenia między różnymi etapami edukacji, instytucjami edukacyjnymi oraz przejścia na rynek pracy.

Wytyczne:

Władze publiczne powinny stworzyć warunki umożliwiające współpracę między różnymi instytucjami publicznymi świadczącymi usługi poradnictwa i doradztwa oraz uczelniami w celu stworzenia synergii i uniknięcia powielania podobnych usług. Usługi te powinny być zgodne z zasadami przejrzystości i przyjazności dla użytkownika, ponieważ użytkownicy końcowi muszą być w stanie łatwo je zrozumieć.

W zróżnicowanej społeczności studenckiej szczególną uwagę należy zwrócić na studentów mających problemy ze zdrowiem fizycznym i psychicznym. Studenci ci powinni mieć dostęp do profesjonalnego wsparcia, które zapewni im sukces w dostępie do studiów wyższych i możliwość ich ukończenia. Szczególną uwagę należy poświęcić zapobieganiu problemom natury psychologicznej wynikającym z organizacji nauki i warunków życia studentów.

Władze publiczne powinny także rozważyć utworzenie instytucji zbliżonych do rzecznika praw obywatelskich, które będą miały możliwość i wiedzę do prowadzenia mediacji w przypadku konfliktów, zwłaszcza związanych z kwestiami równości, które mogą pojawić się podczas próby dostępu do szkolnictwa wyższego lub w trakcie odbywania studiów, a także w przypadku konfliktów utrudniających ukończenie studiów.

- 6. Władze publiczne powinny zapewnić uczelniom wystarczające i trwałe finansowanie oraz autonomię finansową, umożliwiając im rozwijanie odpowiednich zdolności do uwzględniania różnorodności oraz przyczyniania się do równości i włączenia społecznego w szkolnictwie wyższym.**

Wytyczne:

Systemy finansowania szkolnictwa wyższego powinny ułatwiać osiągnięcie celów strategicznych związanych ze społecznym wymiarem szkolnictwa wyższego. Uczelnie powinny być wspierane i nagradzane za osiągnięcie uzgodnionych celów w zakresie zapewnienia szerszego dostępu do szkolnictwa wyższego oraz zwiększenia liczby studentów i absolwentów, w szczególności w przypadku grup wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych. Mechanizmy osiągnięcia tych celów nie powinny mieć negatywnych skutków finansowych dla podstawowego finansowania uczelni.

Systemy wsparcia finansowego powinny mieć na celu powszechne zastosowanie do wszystkich studentów, jednak, gdy nie jest to możliwe, publiczne systemy wsparcia finansowego studentów powinny być przede wszystkim uzależnione od potrzeb i czynić szkolnictwo wyższe przystępnym dla wszystkich studentów, a także ułatwiać dostęp do szkolnictwa wyższego i stwarzać możliwości odniesienia sukcesu na tym polu. Powinny one przede wszystkim przyczyniać się do pokrycia zarówno bezpośrednich kosztów studiów (czesne i materiały dydaktyczne), jak i kosztów pośrednich (np. zakwaterowania, które staje się coraz większym problemem dla studentów w całym EOSW ze względu na wzrost kosztów związanych z mieszkaniem, utrzymaniem, transportem itp.).

- 7. Władze publiczne powinny pomagać uczelniom w zwiększaniu ich zdolności reagowania na potrzeby bardziej zróżnicowanej społeczności studentów i pracowników oraz tworzenia włączających społecznie środowisk edukacyjnych i kultur uczelnianych.**

Wytyczne:

Władze publiczne powinny wspierać uczelnie i zapewniać im odpowiednie środki na doskonalenie wstępnego i ustawicznego szkolenia zawodowego pracowników akademickich i administracyjnych, aby umożliwić im profesjonalną i sprawiedliwą współpracę ze zróżnicowaną społecznością studentów i pracowników.

W miarę możliwości zewnętrzne systemy zapewniania jakości powinny brać pod uwagę, w jaki sposób wymiar społeczny, różnorodność, dostępność, równość i włączenie społeczne znajdują odzwierciedlenie w misjach instytucjonalnych uczelni, przy jednoczesnym poszanowaniu zasady ich autonomii.

- 8. Programy mobilności międzynarodowej w szkolnictwie wyższym powinny być skonstruowane i realizowane w sposób sprzyjający różnorodności, równości i włączeniu społecznemu, a w szczególności powinny sprzyjać udziałowi studentów i pracowników ze środowisk wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych.**

Wytyczne:

Międzynarodowe doświadczenia zdobyte dzięki mobilności edukacyjnej poprawiają jakość efektów uczenia się w szkolnictwie wyższym. Organy publiczne i uczelnie powinny zapewnić wszystkim równy dostęp do możliwości uczenia się oferowanych przez krajowe i międzynarodowe programy mobilności edukacyjnej i szkoleniowej oraz aktywnie eliminować przeszkody w mobilności dla grup studentów i pracowników wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych.

Oprócz dalszego wspierania mobilności fizycznej, w tym możliwości pełnego przenoszenia stypendiów i kredytów w ramach całego EOSW, władze publiczne i uczelnie powinny ułatwiać korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu wspierania mobilności mieszanej oraz promowania internacjonalizacji w swoich krajach poprzez włączanie do kursów międzynarodowej współpracy online. Mobilność mieszana to połączenie okresu fizycznej mobilności z okresem nauki zdalnej (online). Taką współpracę online można wykorzystać do wzbogacenia efektów uczenia się oraz zwiększenia wpływu mobilności fizycznej, na przykład poprzez zgromadzenie bardziej zróżnicowanej grupy uczestników lub zaoferowanie szerszego wachlarza opcji mobilności.

9. Uczelnie powinny zadbać o to, by zaangażowanie na rzecz społeczności lokalnej promowało różnorodność, równość i włączenie społeczne.

Wytyczne:

Zaangażowanie na rzecz społeczności lokalnej należy rozumieć jako proces, w którym uczelnie nawiązują współpracę z interesariuszami zewnętrznymi ze społeczności w celu podjęcia wspólnych działań, które mogą przynieść obopólne korzyści. Podobnie jak polityka wymiaru społecznego, zaangażowanie na rzecz społeczności lokalnej powinno być wpisane w podstawowe misje szkolnictwa wyższego. Powinno dotyczyć nauczania i uczenia się, badań, świadczonych usług i wymiany wiedzy, studentów i pracowników oraz kierownictwa uczelni. Takie zaangażowanie stanowi holistyczną podstawę, dzięki której uczelnie mogą zaspokajać szeroki zakres potrzeb społecznych, w tym potrzeb grup społecznych wymagających szczególnej ochrony, znajdujących się w niekorzystnej sytuacji lub niedostatecznie reprezentowanych, wzbogacając jednocześnie swoje nauczanie, badania naukowe i inne podstawowe funkcje.

Interesariusze społeczności (np. władze lokalne, organizacje kulturalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa, obywatele) powinny mieć możliwość konstruktywnego angażowania się w działania podmiotów szkolnictwa wyższego poprzez otwarty dialog. Umożliwi to tworzenie prawdziwych partnerstw między uczelniami a społecznością lokalną, co pozwoli skutecznie stawić czoła wyzwaniom społecznym i demokratycznym.

10. Władze publiczne powinny podjąć dialog polityczny z uczelniami i innymi odpowiednimi interesariuszami na temat tego, jak powyższe zasady i wytyczne można przełożyć i wdrożyć zarówno na poziomie systemu krajowego, jak i uczelni.

Wytyczne:

Taki dialog polityczny powinien pozwolić na opracowanie odpowiednich działań, które powinny respektować autonomię uczelni, unikać zbędnych obciążeń administracyjnych, a tym samym umożliwiać osiągnięcie konkretnego postępu w zakresie różnorodności, równości i włączenia społecznego w szkolnictwie wyższym.

W ramach powyższych zasad i wytycznych, wsparcie koleżeńskie i wymiana dobrych praktyk między krajami EOSW mają kluczowe znaczenie dla ułatwienia postępu w kierunku uczynienia systemów szkolnictwa wyższego społecznie włączającymi.

Glosariusz terminów i definicji³

W niniejszym glosariuszu zdefiniowano trzy najważniejsze terminy występujące w tym dokumencie, mianowicie: studenci niedostatecznie reprezentowani, znajdujący się w niekorzystnej sytuacji i wymagający szczególnej ochrony. Definicje te nie powinny być rozumiane jako definicje prawne i dlatego nie są sprzeczne z żadnymi istniejącymi przepisami prawnymi. Są to definicje wyjaśniające, stosowane w odniesieniu do treści Zasad i wytycznych.

Studenci niedostatecznie reprezentowani:

Grupa studentów, która jest niedostatecznie reprezentowana w odniesieniu do pewnych cech (np. płci, wieku, narodowości, pochodzenia geograficznego, statusu społeczno-ekonomicznego, mniejszości etnicznych), jeśli jej udział wśród studentów jest niższy niż udział porównywalnej grupy w całej populacji. Można to udokumentować w momencie przyjmowania na studia, w trakcie ich trwania lub w momencie ich ukończenia. Poszczególne osoby mają zazwyczaj kilka niedostatecznie reprezentowanych cech, dlatego zawsze należy brać pod uwagę kombinacje niedostatecznie reprezentowanych cech („intersekcjonalność”). Ponadto, niedostateczna reprezentacja może również występować na różnych poziomach szkolnictwa wyższego – programu studiów, wydziału, uczelni, systemu szkolnictwa wyższego.

Definicja ta stanowi uzupełnienie Komunikatu Londyńskiego, zgodnie z którym „liczba studentów rozpoczynających studia wyższe, uczestniczących w nich i kończących je na wszystkich poziomach powinna odzwierciedlać różnorodność naszych społeczeństw”, ale nie obejmuje jej w pełni.

Studenci znajdujący się w niekorzystnej sytuacji:

Studenci znajdujący się w niekorzystnej sytuacji często stają przed szczególnymi wyzwaniami w szkolnictwie wyższym w porównaniu ze swoimi kolegami. Może to przybierać różne formy (np. niepełnosprawność, niskie dochody rodziny, niewielkie wsparcie rodziny lub jego brak, sieroctwo, liczne zmiany szkoły, problemy ze zdrowiem psychicznym, cięża, mniej czasu na naukę, ze względu na konieczność zarabiania na życie lub z powodu obowiązków opiekuńczych). Niekorzystna sytuacja może mieć charakter trwały, może występować od czasu do czasu lub tylko przez ograniczony okres.

Studenci znajdujący się w niekorzystnej sytuacji mogą, ale nie muszą, należeć do grupy niedostatecznie reprezentowanej. Z tego względu pojęcia studenci znajdujący się w niekorzystnej sytuacji i studenci niedostatecznie reprezentowani nie są synonimami.

Studenci wymagający szczególnej ochrony:

Studenci wymagający szczególnej ochrony mogą być narażeni na niekorzystną sytuację (zob. wyżej), a ponadto mieć specjalne potrzeby (w zakresie ochrony). Na przykład dlatego, że cierpią na chorobę (w tym psychiczną) lub są niepełnosprawni, ponieważ są niepełnoletni, ich pozwolenie na pobyt zależy od pomyślnego przebiegu studiów (a więc także od decyzji poszczególnych nauczycieli akademickich), ponieważ są narażeni na dyskryminację. Osoby te są bezradne w tym sensie, że mogą nie być w stanie zadbać o swoje dobro lub ochronić się przed krzywdą lub wyzyskiem i potrzebują dodatkowego wsparcia lub uwagi.

³ Glosariusz ten jest przeznaczony wyłącznie do celów niniejszych Zasad i Wytycznych.

**Co-funded by
the European Union**

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

